

BİR ASKERİ JEOLJİ MÜHENDİSİNİN HÂTİRALARI^{3*}

John Rodgers**

Editörün notu: Apalaşların jeolojisi konusunda oldukça ünlü bir kişi olan John Rodgersin otobiyografisi yakın geçmişte kitap olarak yayınlanmıştır. Bu kitapta İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikan jeoloji Kuruluşunda (USGS) çalışan bir jeoloji mühendisinin savaş sırasında nelerle karşılaştığı, neler yaptığı birinci elden anlatılmaktadır, Aşağıdaki bölüm 'Arkadaşlığını Koruduğum' (The Company I kept) kitabından izin alınarak aktarılmıştır. Kitap 2001 yılında Connecticut Academy of Arts and Sciences tarafından yayınlanmıştır,

Avrupa'da İkinci Dünya Harbinin başlaması ve bilahare Amerika'nın da bu harbe katılmasından sonra Amerikan Jeoloji Kuruluşu (USGS) askerî mühendislerle birlikte çalışmak ve onlara topografya, ulaşım imkanları, yol ve hava alanları yapımı için gerekli İnşaat malzemesi temini ve su imkanları gibi konularda bilgi sağlamak amacıyla savaşın çeşitli bölgelerinde Askeri Jeoloji Bölümleri oluşturmuştur. Böyle bir birim Birinci Dünya Harbi sırasında da oluşturulmuştur.

Ben Mayıs 1944 de Doğu Tenesse'deki bir çinko yatağı 'projesinde çalışmaktayken jeoloji Kuruluşu beni bu görevden alıp Washington'da Askeri Jeoloji Bölümünde çalışmayla görevlendirdi, Bu bölümde ilk üç ay daha çok yol problemleriyle ilgili konular üzerinde çalıştım. Daha sonra bölümden iki kişi plajlarla ilgili çalışmak üzere Askeri Mühendislik Bölümünün Plaj Erozyon Heyetinde görevlendirildik Bu bölümde Batı Pasifik kıyısında Kamçatka'dan Çin'e kadar olan sahil boyunca askerî çıkarma hareketi için nerelerin uygun olduğunu nerelerin

niçin uygun olmadığını belirlemek amacıyla plajları etüt ettik.

Benim Askeri Jeoloji Bölümünde çalışmaya başladığım sıralarda çalıştığım bölümden bir grup jeoloji mühendisi askerî mühendislerle birlikte çalışmak, askerî istila hareketine yönelik olarak onlara arazi hakkında bilgi vermek için Güney Pasifik'te MacArthur komutasındaki askerî komuta merkezine gönderilmişti. Daha sonra Ekim ayının başlarında aynı şekilde bir grubun Öahu'daki Merkezi Pasifik Komutanlığına gönderilmesine karar verilmiştir, Ben bu grupta plaj uzmanı olarak görevlendirildim,

Washington'dayken bütün yazılı kaynaklardan bölge hakkında bilgi derlemiştik. Amerikan Kongre kütüphanesindeki bütün kaynaklara ulaşabilme imkanımız vardı ve bizlerde gerekli bilgileri bir araya getirmekte de bayağı ustalaştığımız, Özellikle Oahu hakkında yayınlanmamış özel izne tabi ve hatta gizli dokümanları inceleme, özellikle de çıkarma yapılması hedeflenen yörelere ait hava fotoğraflarını inceleme imkanı bulmuştuk Bu şekilde mevcut en son haritalar ve daha da önemlisi bu haritaların yapılmasında kullanılan hava fotoğrafları üzerinde çalışmıştık.

Oraya vardığımız ilk günlerde hemen istilası gündemde olan Iwo jîma ile ilgili bir çalışma yaptık, Sonraki büyük İşimiz Ryuku adaları ve bu adaların en büyüğü olan Okinava İdi, Buraya yapılması düşünülen çıkarma hareketi için benim görevim çıkarma yapılacak plajla ilgili bilgi vermekle sınırlı kalmayıp plajın arka kesiminde yer alan dağlık

* Dr. Tandoğan Engin tarafından tercüme edilmiştir (Geotimes, Şubat 2002), MTA Genel Müdürlüğü, Maden Etüt ve Arama Dairesi, Ankara,

**Adalarda çeşitli yerlerde birkaç ay inceleme yaptıktan sonra birkaç tane fosfat yatağı olarak gelişebilecek potansiyel saha tesbit etmiştir, Rodgers Yale Üniversitesinde çalışmak üzere

1946 yılında Amerika Birleşik Devletlerine dönmüştür. Halen aynı üniversite de emekli jeoloji ve jeofizik profesörü olarak çalışmaktadır. Kendisine Pasifik'teki hizmetlerinden dolayı 1947 de ordunun sivillere verdiği en yüksek ödül olan Hürriyet Madalyası verilmiştir.

arazinin hücum ve savunma için özelliklerini belirlemek aynı zamanda bu bölgede kıyı ötesinde bulunan ve çıkarma hareketına katılan askeri birliklere ciddi problemler yaratabilecek olan mercan kayalıkları hakkında bilgi derlemektir. O sene başında Torovâ'nın istilası sırasında karşılaşılan güçlükler mercan kayalıkları hakkında bilgi sahibi olmanın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştu,

Okinava'nın Kuzeyi askeri yönden pek önemi olmayan büyük dağlık bir bölgedir. Güneyi ise topografik olarak oldukça alçak ve insanların yaşadığı kesimdir. Bu Güney kesimde hava alanı inşa edip Japonlara karşı savaşın sürdürülmesi planlanıyordu. Ada'nın Kuzeyi ve Güneyi dar bir geçitle bağlıydı. İstila hareketinin Güneyden yapılacağı konusunda Japonları yanlış yönlendirdiğimiz için istila hareketinin başlangıç aşaması çabuk ve başarılıydı. İstila hareketi alçak topografya ya sahip Güney kesimin Batı kıyısından, Kuzey ve Güneyi bağlayan dar geçit'in biraz güneyinden yapıldı. Askerler birinci günde ada içlerine girebildiler ve sonra istilayı tamamlayabilmek için Güneye yöneldiler. Daha önceleri Pasifik/teki bütün çok daha küçük adaların istilası hep plajlardan yapılmıştı,

Okinava'nın uçaklardan çekilmiş çok ayrıntılı fotoğrafları mevcuttu, Bu fotoğraflar ada'nın plajlarının çıkarma hareketi için uygun, iç kesimlerinin ise sıradan ve istila için güçlükler içerdiğini göstermekteydi,

Bir sonraki görevimiz Japonya'nın işgaline yönelikti. Elimizde Japonya'nın tamamını kapsayan uçaklardan çekilmiş çok iyi kalitede fotoğraflar bulunmaktaydı ama Japonya hiçbir zaman bir çıkarma hareketına maruz kalmamış olmakla beraber askerlerimiz Japonya'yı işgal etti.

Ağustos ayında savaş sona erdiğinde bir çok kişi bir an önce memlekete, ailelerinin yanına dönmek tekrar normal yaşama başlamak için acele ediyordu. Ben bekar olduğum için geri dönmek yerine bir jeoloji mühendisi olarak işgalci askerlerimizle birlikte Askeri Mühendislik Bölümünde çalışanlara bilimsel danışman olarak kalmam yönünde yapılan daveti kabul ettim.

Kyoto'da bir ay kadar kaldıktan sonra Tokyo'ya MacArthur'un Uzak Doğu Komutanlığındaki Doğal Kaynaklar Bölümünde çalışmak üzere görevlendirildim, Doğal Kaynaklar Bölümü'nün başlıca görevi savaş sırasında işgal edilen ve kaynakları kullanılan Japonya'nın tekrar ayağa kaldırılabilmesi için eldeki kaynakların neler olduğunu tespit etmeye yönelik istatistiksel bilgi toplamaktı. Ben kömür, demirli alaşım ve fosfat konularını incelemekle görevlendirildim, 1939 ve 1940 yıllarında bir fosfat bölgesi olan Amerika Birleşik Devletleri'nin Batı kesiminde fosfat etüdü yapmıştım.

Kömür ve demirli alaşımlarla ilgili önemli sayılabilecek bir veriye ulaşabildiğimi hatırlamıyorum ama fosfatın önemli olabileceği ortaya çıkmıştı. Fosfat bilindiği gibi gübre'nin ana hammaddesidir, Japonya'nın da fosfat rezervi bulunmamaktaydı ve ihtiyaç büyük miktarda ithalat yoluyla karşılanıyordu. Savaşın son yıllarında bizim donanmamız buldukları, küçük balıkçı tekneleri dahil bütün tekneleri batırmışlardı. Bu da ülkeye dışardan fosfat girişini durdurmuştu, Ülke'nin pirinç üretimi büyük bir hızla gerilemişti ve savaştan sonraki ilk kış aylarında büyük bir açlık tehlikesi söz konusuydu. Bir ton fosfat kayası sülfürik asitle muamele edildiğinde 2 ton kadar süper fosfat gübresi elde edilmektedir. Volkanik kayalardan meydana gelmiş olan Japon adaları sülfürik asit elde edilmesinde kullanılan pirrit minerali bakımından oldukça zengindiler, iki ton süper fosfat gübresi üç ton fazla pirinç üretimini sağlamaktadır.

Güney Pasifik'te Endonezya ve diğer ülkelerinde fosfata ihtiyaçları vardı, Fransız sömürgesi olan Kuzey Afrika'daki fosfat yatakları Fransa'nın ve Avrupa'nın ihtiyacını karşılamaktaydı. Fosfat Amerika Birleşik Devletlerinde bulunmaktaydı ama onun Japonya'ya taşınmasının masrafları çok fazla olacaktı. Ben niye birileri bölgeye çok yakın olan Batı Pasifik'teki fosfat yataklarını incelemeye gitmiyor diye sormaktan kendimi alamadım. Bana verilen cevap peki sen niye gitmiyorsun oldu.